

2. Совгір І. М. Організаційно-правове регулювання довузівської підготовки кандидатів на службу в органи внутрішніх справ України: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Совгір Ігор Миколайович. Х., 2003. 182 с.

Отримано 10.05.2022

УДК 351.745:355.271(477)

ПЧЕЛІН В. Б.,

доктор юридичних наук, професор,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-9540-9084>

ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Одним з найбільш важливих чинників ефективного функціонування будь-якої державної інституції є її належна структурна будова із чітким визначенням на рівні відповідного нормативно-правового акта як у цілому її складових, так і тих завдань і функцій, які вони мають виконувати в своїй повсякденній діяльності. В умовах воєнного стану такі положення набувають особливої актуальності в контексті функціонування правоохоронного сектору держави, оскільки до кожного з його складових висувуються найбільш високі вимоги, а допущенні прорахунки можуть призвести до критичних втрат на загальнодержавному рівні. За основу структурної побудови Національної поліції України обрано саме функціональне призначення окремих структурних елементів, тобто напрям їх діяльності, який спрямовано на виконання поставлених перед даним правоохоронним органом завдань. Як цілком слушно в цьому контексті відмічають науковці, за функціональної структури державної служби кожна ланка апарату державної служби здійснює визначену функцію. Функціональна спеціалізація апарату державної служби значно підвищує його ефективність. Замість універсальних керівників, що мають розбиратися у виконанні всіх функцій державної служби, формується апарат фахівців, компетентних у своїй сфері, що мають штат співробітників, які відповідають за виконання певних завдань. Тоді як керівники спеціалізуються на виконанні окремих функцій державної служби [1, с. 191–192]. Дійсно, обрання саме функціонального критерію побудови структури Національної поліції України має ряд переваг, оскільки в такому разі кожен структурний елемент відповідає за виконання свого чітко визначеного напрямку роботи. При цьому таке визначення має бути здійснено в положеннях відповідного акта законодавства, що є у вільному доступі та зрозумілим як для самих поліцейських, так і для пересічних громадян. Як цілком слушно з цього приводу зауважує О. Банчук, організаційна структура поліції повинна бути такою, щоб сприяти вибудові довіри між поліцією та населенням. Важливим елементом цього є вироблення високого професіоналізму поліції. Іншим аспектом є перетворення поліції в прозорий орган публічної служби. Таким чином, суспільство зможе вважати поліцію службою, що знаходиться в його розпорядженні, а не силою, що застосовується до нього [2, с. 35]. Однак, як свідчить проведений аналіз, на сьогодні законодавчо визначена структура Національної поліції України не охоплює всі напрями її діяльності, не має стабільного характеру й узагалі належним чином нормативно не врегульована.

Так, якщо ми проаналізуємо інформацію, що міститься як на офіційних веб-ресурсах Національної поліції України [3], так і у відомчих нормативно-правових актах

[4], побачимо, що мова йде не про структуру Національної поліції взагалі, а про структуру її системоутворюючих складових – центрального апарату та територіальних органів і підрозділів, окремі з яких (чомусь не всі) належать до відповідного структурного елементу враховуючи функціональний напрям його діяльності. Наприклад, відповідно до приписів наказу Національної поліції України «Про затвердження структури Національної поліції України» від 6 листопада 2015 року № 1 Департамент оперативної служби функціонує в складі кримінальної поліції. При цьому в складі якого структурного елементу функціонує Департамент превентивної діяльності не вказано взагалі [4]. Так само не зрозуміло до складу якої структурної складової належить ще цілий ряд її функціональних підрозділів.

Не завжди зрозумілим є підхід щодо віднесення окремих підрозділів до відповідного структурного елементу Національної поліції України. Наприклад, згідно з офіційною інформацією, розташованою на веб-ресурсі Національної України, до складу даного центрального органу виконавчої влади входить Управління оперативної підтримки. При цьому даний підрозділ функціонує у складі патрульної поліції [3]. Якщо проаналізувати інформацію про названий підрозділ, розташовану на цьому ж ресурсі, побачимо, що мова вже йде не про Управління, а Департамент оперативної підтримки Національної поліції [5].

Усі підрозділи, які в цілому забезпечують діяльність Національної поліції за відповідними напрямками (інформаційно-аналітичне, кадрове, фінансове забезпечення), мають бути віднесені до чітко визначеної структурної складової даного центрального органу виконавчої влади. Така структурна складова повинна включати й науково-дослідні установи та установи забезпечення, заклади професійної (професійно-технічної) освіти зі специфічними умовами навчання, які відповідно до ч. 4 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» можуть бути утворені в системі поліції [6]. Все це потребує внесення відповідних змін до чинного національного законодавства, зокрема доповнення ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» новим пунктом наступного змісту: «7) підрозділи забезпечення діяльності поліції».

Окрім цього, мова може йти про ще один пункт, внесення якого, а точніше корегування, необхідне задля подолання недоліків нормативно-правової регламентації структури Національної поліції України. У даному випадку мова йде про превентивну поліцію, основним призначенням якої є здійснення профілактичної поліцейської діяльності. Основними суб'єктами такої діяльності на сьогодні є патрульна поліція, ювенальна поліція та служба дільничних офіцерів поліції. Аналізуючи особливості нормативно-правової регламентації діяльності патрульної поліції, слід зазначити, що згідно з п. 2 ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» даний структурний підрозділ функціонує в складі Національної поліції України [6]. Проте якогось відомчого нормативно-правового акта, положення якого визначали би правовий статус даної структурної складової, на сьогодні немає. Разом із тим й досі чинним залишається наказ МВС України від 2 липня 2015 року № 796 (прийнятого в один день із Законом України «Про Національну поліцію»), яким затверджено Положення «Про патрульну службу МВС України» [7], однак в якому основний акцент ставиться на діяльності міліції, а про поліцію немає жодного слова. Саме тому дивно, що окремі з вчених наведений вище нормативно-правовий акт називають як правову основу діяльності патрульної поліції [8, с. 163].

У цьому контексті слід зазначити, що на сьогодні МВС України затверджено лише Положення про органи досудового розслідування та Положення про підрозділи поліції особливого призначення [9, с. 22]. Зокрема, в наведеному випадку мова йде про наказ МВС України від 6 липня 2017 року № 570, яким затверджено Положення «Про слідчі підрозділи Національної поліції України» [10], а також наказ МВС України

4 грудня 2017 року № 987, яким затверджено Положення «Про підрозділи поліції особливого призначення» [11]. Про жоден інший структурний підрозділ поліції, визначений в ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» [6] (тобто кримінальну поліцію, патрульну поліцію, поліцію охорони, спеціальну поліцію), мова не йде.

Говорячи про службу дільничних офіцерів поліції, слід зазначити, що їх правовий статус визначено в Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженого наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650 [12]. Нормативно-правова регламентація діяльності підрозділів ювенальної поліції здійснюється на основі приписів Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 19 грудня 2017 року № 1044 [13]. При цьому, як слідує з аналізу інформації, розташованої на офіційному веб-ресурсі Національної поліції України [3], Управління ювенальної превенції входить до складу патрульної поліції. Також слід згадати й поліцейських офіцерів громади, які, як зазначено в офіційних інформаційних джерелах, є наступним кроком у реформі Національної поліції України, основною метою якого є забезпечення кожної територіальної громади окремим офіцером, який не тільки працюватиме на її території, але й житиме там [14]. Проте на сьогодні немає жодного нормативно-правового акта, положення якого визначали би правовий статус поліцейських офіцерів громади.

На наше переконання, основний функціональний напрям діяльності всіх з вищенаведених органів, в тому числі патрульної поліції, є здійснення профілактики правопорушень, а тому всі вони мають бути включені до складу превентивної поліції. З огляду на що потребують зміни й приписи, які містяться в п. 2 ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію», зокрема слова «патрульна поліція» мають бути замінені словами «превентивна поліція». Також у відповідність до даних законодавчих змін має бути приведена й структура Національної поліції України, що слід відобразити й у положеннях відповідних відомчих нормативно-правових актів, на підставі яких здійснюється нормативно-правова регламентація даної сфери суспільних відносин. Такі зміни будуть мати позитивний ефект не тільки в аспекті функціонування Національної поліції та підготовки майбутніх поліцейських в умовах воєнного стану, а й сприятимуть належній реалізації завдань даного правоохоронного органу в мирні часи, які сподіваємось настануть якомога скоріше.

Список бібліографічних посилань

1. Резнік О.М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України : дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.07. Суми, 2019. 509 с.
2. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / За заг. редакцією О.А. Банчука. К.: Москаленко О.М., 2013. 588 с.
3. Структура Національної поліції // Офіційний веб-сайт Національної поліції України. URL <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/> (дата звернення: 27.04.2022).
4. Про затвердження структури Національної поліції України: наказ від 06.11.2015 № 1.
5. Управління оперативної підтримки (у складі патрульної поліції // Офіційний веб-сайт Національної поліції України. URL <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/departament-operativnoji-pidtrimki.html> (дата звернення: 27.04.2022).
6. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
7. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС: наказ Міністерства внутрішніх справ від 02.07.2015 № 796. *Офіційний вісник України*. 2015. № 54. Ст. 1767.
8. Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник для підготовки до іспиту / Калюк О.М., Константінов С.Ф., Куліков В.А. та ін. / за ред. Кулікова В.А. К.: «Освіта України», 2016. 230 с.

9. Поліцейська (адміністративна) діяльність : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. І. Безпалової ; [О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін. ; передм. О. І. Безпалової] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2020. 396 с.

10. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ від 06.07.2017 № 570. *Офіційний вісник України*. 2017. № 72. Ст. 2212.

11. Про затвердження Положення про підрозділи поліції особливого призначення: наказ Міністерства внутрішніх справ від 04.12.2017 № 987. *Офіційний вісник України*. 2018. № 11. Ст. 405.

12. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: наказ Міністерства внутрішніх справ від 28.07.2017 № 650. *Офіційний вісник України*. 2017. № 70. Ст. 2136.

13. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ від 19.12.2017 № 1044. *Офіційний вісник України*. 2018. № 45. Ст. 1589.

14. Поліцейський офіцер громади// Офіційний веб-сайт Національної поліції України. URL <https://www.npu.gov.ua/ya-tut.html#menu> (дата звернення: 27.04.2022).

Отримано 01.05.2022

УДК 351.74:355.271(477)

РЕЗАНОВ С. А.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7429-5273>

ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ДІЇ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України введено воєнний стан строком на 30 діб [1]. Відповідно до статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан є особливим періодом правового режиму, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [2].

Виходячи з нагальної необхідності, Президент України підписав ухвалений Верховною Радою України 15.03.2022 законопроект № 7147 «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії режиму воєнного стану».

Статтею 10 вказаного Закону встановлено, що у період воєнного стану не можуть бути припинені повноваження, зокрема органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність і досудове розслідування [3].